

Redogörelsetext för överenskommelse om ändringar och tillägg i HÖK 21, bilagan Allmänna bestämmelser § 13 samt Bilaga M för lärare

Inledning

Parter i överenskommelsen är Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och Sobona – Kommunala företagens arbetsgivarorganisation samt OFRs förbundsområde Lärare.

Denna redogörelse omfattar främst överenskommelse om ändringar och tillägg som har gjorts i Bilaga M med OFRs förbundsområde Lärare. För utförligare beskrivning av de överenskommelser som har träffats med samtliga parter om ändringar AB § 13 och möjlighet till dispens från AB § 13 mom. 5 i samband med planerad arbetstidsförläggning, se cirkulär 23:03 respektive 23:28. Där redogörs för de ändringar som gjorts i centrala och lokala protokollsanteckningar samt i centrala protokollsanteckningar till HÖK.

Bakgrund

Orsaken till överenskommelser om ändringar i det centrala avtalet är ett ärende från EU-kommissionen. I ärendet ställs krav på att Sverige ska följa EU:s arbetstidsdirektiv 2003/88/EG och säkerställa att arbetstagare får 11 timmars dygnsvila. Ärendet grundas på en anmälan om att det centrala kollektivavtalet HÖK, bilagan Allmänna bestämmelser (AB) i vissa fall strider mot arbetstidsdirektivet. Anmälan rör arbetstidsförläggning inom en ambulansverksamhet. Kommissionens kritik rör främst att det centrala avtalet ger möjlighet till dygnslånga arbetspass och att bestämmelserna om kompenserande vila är oklara.

SKR/Sobona och samtliga centrala parter på HÖK enades därför om att under våren 2022 uppta förhandlingar om ändringar i avtalet. I slutet av november 2022 nåddes en överenskommelse om ändringar i AB § 13. I maj 2023 träffades också en överenskommelse med samtliga centrala parter på HÖK om möjlighet till dispens från AB § 13 mom. 5 i samband med planerad arbetstidsförläggning. Denna överenskommelse träder i kraft 1 februari 2024.

SKR/Sobona och Sveriges Lärare har därefter också enats om konsekvensändringar i AB:s särskilda Bilaga M som rör lärares arbetstider. Ändringarna och tilläggen i Bilaga M träder i kraft 1 juli 2024.

Förhandlingsprotokoll

Inga ändringar görs i Huvudöverenskommelsens förhandlingsprotokoll. Parterna är överens om att ändringar och tillägg tillförs gällande HÖK 21 i enlighet med de möjligheter som förhandlingsprotokollets § 5 medger.

Allmänna bestämmelser (HÖK, bilaga 2)

Ändringar görs i Allmänna bestämmelser §13 i enlighet med EU:s arbetstidsdirektiv. Syftet är att stärka arbetstagarens skydd. Detta genom skärpta bestämmelser om dygnsvila och att tydliggöra rätten till och omfattningen av kompenserande vila om arbetstagarens dygnsvila har blivit inskränkt, se cirkulär 23:03.

Det senare ikraftträdandet för arbetstagare med villkor enligt Bilaga M (2024-07-01) beror på att överenskommelsen blev klar senare. Det behövs därmed ytterligare tid för att planera och hantera de ändringar som kan behöva göras i arbetstidsförläggningen.

Centrala och lokala protokollsanteckningar (HÖK, bilaga 3)

Anteckningar till AB

Tidigare punkt 4, Arbetstid utgår 2024-06-30

Innehållet i punkten rör anställda med villkor enligt Bilaga M. Den flyttas och omformuleras som en ny punkt 6 i Bilaga M för att överensstämma med EU:s arbetstidsdirektiv.

Ny punkt 11, Med anledning av ärende från EU-kommissionen om arbetstider

Se tidigare cirkulär 23:03 respektive 23:28.

Centrala protokollsanteckningar (HÖK, bilaga 4)

Anteckningar till AB

Ny punkt 2, Ärende från EU-kommissionen om arbetstider

Se tidigare cirkulär 23:03 respektive 23:28.

LOK 21 (bilaga 7 och bilaga 7 a)

Parterna konstaterar att redan antagen och tecknad LOK 21 om HÖK 21, omfattar de ändringar och tillägg som parterna har träffat överenskommelse om och således fortsätter att gälla. Ingen ny LOK behöver därmed träffas.

Bilaga M – Arbetstider m.m. för lärare

Ny punkt 6, Arbetstid (AB § 13)

AB § 13 är inte längre fullt ut dispositiv. För att spegla arbetsgivarens skyldighet att säkra den anställdes dygnsvila har därför nödvändiga följdändringar och förtydliganden gjorts i punkten 6 i enlighet med ändringarna i AB § 13 kopplat till EU:s arbetstidsdirektiv.

Reglerna om dygns- och veckovila i AB omfattar även arbetstagare anställda med villkor enligt bilaga M, likväl gäller de nya regleringarna i AB § 13 mom. 5 avseende förläggning av arbetstid. Det innebär att förläggning av ordinarie arbetstid vid behov ska anges i schema. För lärare innebär ordinarie arbetstid den reglerade arbetstiden. Av lärarens schema ska förläggning av ordinarie arbetstid och viloperioder framgå, samt klockslag för när 24-timmarsperiod för dygnsberäkning inleds.

Schemaläggning ska bestå av en regelbunden altermning mellan arbetstid och viloperioder i syfte att säkerställa ett effektivt skydd för arbetstagarens hälsa och säkerhet. Vilan ska vara sammanhängande för att möjliggöra att arbetstagaren ska kunna koppla av från och bli kvitt den trötthet som följer av arbetet. I normalfallet kan arbetstiden som mest förläggas under 13 timmar inom varje 24-timmarsperiod för att möjliggöra 11 timmars sammanhängande vila.

Reglerna i § 13 mom. 7 h) (veckovila) samt mom. 8 b) (dygnsvila) gäller både reglerad arbetstid och förtroendearbetstid.

Exempel 1

Dygnsbryt kl. 08	
Reglerad arbetstid	Dygnsvila
Mån: 08-15, 19-21	21-08
Tis: 08-14	

En arbetstagare har reglerad arbetstid förlagd i schema under måndagen kl. 8-15 samt kl. 19-21 på grund av möte med vårdnadshavare/föräldramöte. Mellan kl. 21 måndag och kl. 08 tisdag ryms arbetstagarens 11 timmar långa dygnsvila.

Exempel 2

Dygnsbryt kl. 09	
Reglerad arbetstid	Dygnsvila
Ons: 14-22	22-09
Tors: 09-15	

En arbetstagare har reglerad arbetstid förlagd i schema under onsdagen mellan kl. 14-22, följt av 11 timmars dygnsvila. Det innebär att arbetsgivaren kan förlägga reglerad arbetstid från kl. 09 efterföljande dag.

Ny anmärkning 1 till punkt 6

Anställda med villkor enligt Bilaga M omfattas inte av AB § 13 mom. 5 bestämmelse om jour. Detta innebär att arbetstid ska förläggas så att 11 timmars sammanhängande dygnsvila ryms inom varje 24-timmarsperiod.

Ny anmärkning 2 till punkt 6

Bilaga M (punkterna 2 och 3) medger arbetsgivare att tillsammans med arbetstagarorganisation eller enskild arbetstagare träffa avtal om andra arbetstidsvillkor än det Bilaga M anger. Sådana överenskommelser får däremot inte strida mot EU:s arbetstidsdirektiv. Tecknas sådana förklaras dessa ogiltiga i den del som bryter mot direktivet.

Ny anmärkning 3 till punkt 6

AB § 13 mom. 5 anger bland annat att förläggning av ordinarie arbetstid vid behov ska anges i schema. För lärare innebär ordinarie arbetstid den reglerade arbetstiden.

Ny anmärkning till punkt 6 e)

Den tidigare anmärkningen till punkt 6 e) om förtroendearbetstid har fått numreringen 1 på grund av att det tillförts en ny anmärkning 2.

Lärare har med hänsyn till sina arbetsuppgifter förtroendet att själv förlägga och planera en del av sin arbetstid. Lärare har därmed ansvar för att förlägga sin förtroendearbetstid på ett sådant sätt att regleringar av dygns- och veckovila säkerställs.

Exempel 3

Dygnsbryt kl. 08

Reglerad arbetstid	Möjlighet att förlägga förtroendearbetstid	Dygnsvila
Mån: 08-15	15-21	21-08
Tis: 08-15.30		

I schema har det förlagts reglerad arbetstid måndag kl. 8-15 och tisdag kl. 8-15.30. Mellan kl. 21 och kl. 08 ryms arbetstagarens 11 timmar långa dygnsvila. Under måndagen har arbetstagaren möjlighet att förlägga förtroendearbetstid mellan kl. 15-21.

Exempel 4

Dygnsbryt kl. 08

Reglerad arbetstid	Möjlighet att förlägga förtroendearbetstid	Dygnsvila
Mån: 08-15, 18-20	15-18, 20-21	21-08
Tis: 08-14		

En arbetstagare har reglerad arbetstid förlagd i schema under måndagen kl. 8-15 samt kl. 18-20. Mellan kl. 20 och kl. 21 kan arbetstagaren förlägga förtroendearbetstid. Från kl. 21 till kl. 08 ryms arbetstagarens 11 timmar långa dygnsvila. Det innebär att arbetstagaren har möjlighet att förlägga förtroendearbetstid mellan kl. 15-18 och kl. 20-21.

Läraren har möjlighet att förlägga förtroendearbetstid både före och efter den reglerade arbetstiden så länge dygnsvilan säkerställs.

Arbetsgivaren har det yttersta ansvaret för att detta regelverk upprätthålls. Arbetsgivaren kan därmed behöva följa upp arbetstagarens förläggning av förtroendearbetstid gällande hur dygns- och veckoviloreglerna efterföljs.

Arbetstagaren har ett långtgående ansvar att förhålla sig till reglerna om dygns- och veckovila vid förläggning av förtroendearbetstid.

I undantagsfall kan arbetstagaren på grund av oförutsedd händelse, som inte kan vänta till nästa dag, behöva bryta dygnsvilan. Sådana händelser motsvarar tillfällen där arbetsgivaren hade beordrat övertid, men i detta fall har arbetstagaren själv möjlighet att fatta beslut inom ramen för sin förtroendearbetstid. I sådana fall ska arbetstagaren förhålla sig till regelverket i AB vad gäller kompenserande vila. Detta innebär att om en arbetstages dygnsvila tillfälligt understiger 11 timmar ska kompenserande vila i första hand förläggas i anslutning till, och vara sammanhängande med, nästkommande

dygnsvila om minst 11 timmar. Det innebär att efterföljande dygnsvila, efter en tillfällig avvikelse, ska bestå av som minst 11 timmar plus den tid som saknas upp till 11 timmar vila. Det är den faktiska tiden för själva avvikelsen som ska kompenseras.

Exempel 5

Dygnsbryt kl. 08

Reglerad arbetstid

Mån: 08-15

Tis: 08-15.30

Ons: 08-16

Dygnsvila

21-08

20.45-08

Oförutsedd händelse

21-21.15

Den oförutsedda händelsen medför att det sker ett 15 minuter långt avbrott från den 11 timmar långa dygnsvilan. Det innebär att under nästkommande dygnsvila mellan tisdag och onsdag, i första hand, ska arbetstagarens säkerställa en vila om minst 11 timmar + 15 minuter.

Om det av objektiva skäl inte är möjligt att förlägga den kompenserande vilan under nästkommande dygnsvila, ska den sammanhängande kompenserande vilan förläggas så snart som möjligt, dock senast inom 14 kalenderdagar beräknat från det dygn då avvikelsen inträffade. Med objektiva skäl avses att det inte är möjligt att förlägga den kompenserande vilan på grund av att det exempelvis saknas specifik kompetens vid den aktuella tidpunkten eller att det pågår ett arbete som måste slutföras. Om den planerade vilan i ordinarie schema inte är tillräckligt lång för att täcka såväl ordinarie dygnsvila på minst 11 timmar som den kompenserande vilan för oförutsedda händelser, så att vila behöver förläggas under ordinarie arbetstid, görs i det fallet inget löneavdrag. Denna typ av avvikelse från regleringen avseende dygnsvila är endast tillämplig för lärare om arbetsgivaren beordrat arbete på övertid.